

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. XI. De spiritu diabolico, ejusque signis. Quae sint diaboli artes & astutiae. Varias ejus illusiones. Quaedam de Energumenis. De spiritu carnali & mundano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

CAPUT XI.

De spiritu diabolico, eiusque signis. Quae sunt diaboli artes & astutia. Varia eius illusiones. Quaedam de Energumenis. De spiritu carnali, & mundano.

I. Diabolici Spiritus nomine ille notatur instinctus, quo menti nostrae suggeritur, quod malum & vitiosum est, quod virtuti contrarium, quod alienum ab exemplis & doctrina Christi: cum videlicet mens nostra à concupiscentia abstracta & illecta ad inobedientiam & pravaricationem divinae legis excicatur. Ideo timet Apostolus (a), *ne sicut serpens Evam subduxit astutiâ suâ, ita corrumpantur sensus nostri, & excidant à simplicitate quae est in Christo: ne videlicet ab illo decipiamur, qui tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret.* Huius fraude mors introivit in orbem terrarum: è caelo enim in gehennam propter superbiam iuste depulsus, cum ad illas beatas sedes, quae sibi suisque sociis paratae fuerant, destinatos homines vidit, hanc illis gloriam invidit, blandisque suasionibus primos parentes nostros ad esum vetiti cibi inducens, in corporis & animae interitum cum omni futura sobole praecipitavit: tum nos paternae labis haeredes non cessat quotidie occultis inspirationibus à virtutis semita avertere, & ad omne flagitium impellere, quo tandem incautos ad aeternam secum perniciem perducatur. Studiosius igitur, inquit Bernardus, (b), *consideremus, quoniam modo malignorum illorum spirituum suggestiones audire: imò quam à indignatione abicere debeamus, avertentes aures nostras, ne audiamus sanguinem & sapientiam, quam revelat caro & sanguis: Parvulos quoque Babylonis, cogitatus scilicet mundanos, ab ipso initio tenentes & allidentes ad peritiam: ipsum etiam malignum cum tentationibus suis à conspectu cordis nostri abicientes, & deducentes ad nihilum.* Cum autem sathanæ spiritus Divino contrarius sit, facile ex his, quae de hoc dicta sunt, dignosci posset: est enim, ut ait Plato (c), optimi & pessimi eadem ratio: sed quia vaferri mi ac fallacissimi hostis tot sunt astutiae, & stratagemata, quibus nos decipere & supplantare conatur, ut vix possint enumerari, de his per se agendum est, ut quantum fieri potest ab omnibus

(a) 2 Cor. 11. 3. (b) Serm. de discret. Spirituum. (c) In Phaedone.

deprehendi, & evitari queant. Gravissimum sane hoc onus est: in earumque virium mensuram excedens; sed vires ac fiduciam debili & ignaro praebuerunt sancti Patres, qui sathanæ astutias non ignorantes ad ejus laqueos discernendos frequentia nobis documenta reliquerunt.

1. Non semper diabolus aperte aggreditur hominem aut docens falsum, aut instigans ad malum: aliquando enim occulte insidiatur transfigurans se in Angelum lucis, & ad vitium sub specie boni fraudulenter impellit. Et ipsum quidem agnoscere, cum nos palam aggreditur, non est difficile; cuique enim vel imperito manifeste se produnt falsae atque iniquae suggestiones. At ejus detegere imposturas, cum sub specie boni insidias fruit, cum vitium pro virtute, malum pro bono dolose ingerit, tunc enim verò difficillimum est. Multa & luetsuosa quorundam exempla legimus, qui hoc astu miserime decepti sunt. Heroni Monacho (d) persuasit, ut se in puteum praecipitem daret, affirmans eum pro merito virtutum & laborum suorum nulli posse discrimini subjacere. Alium induxit ad filium interficiendum, ut Abrahæ obedientiam amularetur. Alius quoque ita diabolicis technis delusus est, ut ad Judaismum & circumcisionem lapsu miserabili fuerit devolutus. Valentem Eremitam (e) crebris apparitionibus tantâ inflavit superbiâ, ut crederet se cum Angelis versari, ipsumque sathanam sub Christi figura adoraverit. His autem malis nullum opportunum remedium, quam quod praescribit Calhanus (f), & saepe à nobis repetitum est, ut videlicet, *universam non solum quae agenda sunt, sed etiam quae cogitantur, seniorum reserventur examini, ut nihil quis suo iudicio credens illorum per omnia definitionibus acquiescat, & quid bonum, vel malum debeat iudicare, reorum traditione cognoscat.* Quae institutio non solum per veram discretionis viam recto tramite docet incedere, verum etiam à cunctis fraudibus & insidiis inimici servabit illaesum. Illic namque ut patefacta fuerit cogitatio maligna marcescit, & antequam discretionis iudicium proferatur, serpens teterrimus velut è tenebroso ac subterraneo specu protractus ad lucem, & traductus quodammodo ac debonestatus abscedit.

2. Viros spirituales sic solet sathan à studio virtutis avertere. Persuadet illis ut minima negligant, atque ita paulatim decident: tum variis occupationibus propriae vocationi haud consentaneis

(d) Cass. coll. 2. cap. 5, 7, & 8. (e) Pallad. cap. 31. (f) coll. 2. cap. 10.

taneis incautos opprimit, & quasi a se ipsis exules sensim ad aliena perducit. Deinde animam undique circuit & perlustrat, ejusque propensiones observat, ut quâ parte debilior est, eam oppugnet. Rectè in hanc sententiam Leo Magnus (g): Non desinit hostis antiquus deceptionum laqueos ubique pretendere. Novit cui adhibeat astus cupiditatis, cui illecebras gulae ingerat, cui apponat incitantia luxuria, cui infundat virus invidiae. Novit quem merore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. Omnium discevit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus: & ibi causus quaerit nocendi, ubi quemque viderit studiosius occupari. Sicut hostis, qui civitatem obsidet, minus firmam murorum partem aggreditur; sic ille animam, qua parte debilior est, fraudulentus invadit.

3. Instinctus diaboli initio securitatem affert, in fine diffidentiam divini auxilii & desperationem. Quare oportet dolos ejus initio suggestionis deprehendere, & primis ejus conatibus forti animo resistere, ne fociordia nostrâ audacior factus vincat & expugnet nos. Cum sint autem duo genera hominum bonorum & malorum: bonis ea ingerit, quæ molestiam & scrupulos afferant; malis ea quæ desinant in sensuum delectationem. Ad illos asperè & turbulentè ingreditur: ad hos placidè, suaviter, & benignè. Ratio autem diversitatis ex diversa animæ dispositione colligitur. Animæ enim sibi contrariæ advenit spiritus cum strepitu, qui facile cognosci potest: ad eam verò, quam sibi conformem reperit, placidè accedit, tanquam in propriam & apertam domum. Et hæc quidem initia pravatum suggestionum sunt, in progressu autem etiam iniquos, ad quos blandè ingressus est, turbat versutus hostis, ac veluti offusâ caligine obscurat, neque enim tranquillitas esse potest, ubi Deus non est. Sic Judam proditorem ad Christi venditionem impulit, tum patrato immani flagitio ad extremam salutis desperationem, ac tandem ad rectum adegit. Principiis igitur obstandum est, ut docet Augustinus (h). Venit tibi in mentem nescio quid illicitum, noli ibi tenere mentem tuam, noli consentire. hoc quod venit in mentem, caput serpentis est, caput calca, & evades ceteros motus. Quid est caput calca? Ipsam suggestionem contemne. Sed lucrum suggestit. Magnum ibi lucrum est, magnum ibi aurum est. Si hanc fraudem feceris, dives eris. Caput serpentis est, calca. Quid est calca? contemne quod suggestit. Sed magnum aurum suggestit. Et quid prodest homini, si

(g) Serm. 7. de Nativitate. (h) In Ps. 103. vers. 4.

universum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Percat mundi lucrum, ne fiat animæ damnum. Hæc dicens observasti caput serpentis & calcasti. Ille autem diabolus calcaneum tuum observat. Quid est, observat calcaneum tuum? Quando labaris a via Dei. Tu observas primam suggestionem, ille observat lapsum tuum. Si enim lapsus fueris, cades: si cecideris, possidebit. Ut autem non cadas, noli exire de via. Angustam tibi semitam stravit Deus; quicquid extra illam est, lubricum est. Propterea lumen est Christus, & via est Christus. Si ab illo recesseris, nec in lumine eris; nec in via.

4. De diabolo sermonem habens B. Job (i) sub nomine Leviathan ait, Halitus ejus primas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur. Quæ verba Gregorius Magnus sic interpretatur (k). Toties Leviathan primas accendit, quoties ejus occulta suggestio humanas mentes ad delectationes illicitas pertrahit. Alias namque superbiae, alias invidiae, alias luxurie, alias avaritiæ facibus inflammat. Superbiae quippe faciem menti Evæ supposit, cum hanc ad contemnenda verba Dominice passionis instigavit; invidiae flamma Cain animum succendit, cum de accepto fratris sacrificio doluit, & per hoc usque ad fratricidii facinus pervenit. Luxuriæ facibus cor Salomonis excussit, quem tanto mulieribus amore subdidit, ut usque ad idolorum venerationem deductus, dum carnis delectationem sequeretur, conditoris reverentiæ oblivisceretur. Avaritiæ igne Ahab animum concremavit, cum eum ad appetendam alienam vineam impatientibus desiderijs impulsit, & per hoc usque ad reatum homicidii pertraxit. Et flamma de ore ejus egreditur. Flamma oris ejus est ipsa instigatio occultæ locutionis: quia ardet in desiderijs animus, cum ejus suggestionibus instigatur. Concludit demum Gregorius, ut qui oris ejus flammâ affici non vult, ad orationis opem confugiat. Nam flammam suggestionum illius extinguit ciliis unda lacrymarum.

5. Diabolus rex superborum, cum Christi hostis & adversarius sit, ad ea semper instigat, quæ Christi exemplis & doctrinæ contraria sunt. Christus enim, ut Gregorius ait (l), per Prophetam dicit, vita mea inferno appropinquavit (m): diabolus dicit (n), super astra coeli exalbo solium meum, Christus, cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse se a qualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens (o): diabolus ait. (p) Ascendam su-

K k 3 per

(i) Job 41. 12. (k) Lib. 33. mor. cap. ult. (l) Greg. lib. 34. mor. c. ult. (m) Psal. 87. (n) Isa. 14. 13. (o) Phil. 2. 6. (p) Isa. 14. 14.

per altitudinem nubium similis ero Altissimi o. Christus ad sputa, ad palmos, ad colaphos, ad spineam coronam, ad crucem, ad lanceam, atque ad mortem ventens membra sua admonet dicens, si quis mihi ministrat, me sequatur (q): diabolus verò nihil aliud mentes sibi subditas docet, quam celsitudinis culmen appetere, cuncta equalia mentis tumore transcendere, societatem omnium hominum altà elatione transire, ac sese & contrapotentiam Conditoris erigere, sicut de eisdem per Psalmistam dicit (r), cogitaverunt & locuti sunt nequitas, iniquitatem in excelsis locuti sunt. Hinc fit, ut, qui huiusmodi suggestionibus aures præbent, procaces sint & tumidi, socios ipsorum, reprehensiones ægrè ferant, mala sua non videant, curationem respiciant, & facillè cum omnibus rixentur.

6. Aliquando sathan aliquem ad virtutem hortatur, sed eum mox importunis suggestionibus adversus illam excitat, multas difficultates obijciens, ut abjecta omni spe ejus consequendæ otio se tradat, suæque salutis diffidat. Sic sæpè venit B. Catharina Bononiensis, cui multoties in forma Christi crucifixi & B. Virginis hostis apparuit, promptam & cæcam obedientiam valdè commendans: tum plurima judicia contra præceptum superioris, variisque tricas & nodos suggerens sub specie majoris boni. Illa autem à spiritu bono hæc esse, verasque visiones credens, in multos errores incidisset, nisi sui diffidentia, & humilitate, suisque cogitationibus Superiori semper patefactis, periculum evasisset. Hæc ipsa met de se narrat lib. de septem armis. Hanc diaboli fraudem sic describit Richardus (s). *Dæmones interdum mala sub specie boni occultant, & ad quædam bona incitant, ut ad malum perducant. Falsa etiam devotione decipiunt, quia quasdam orationes & meditationes, dulcem affectum & lacrymas in anima producant, ut vel mentem in errorem vel elationem, vel corpus perducant ad debilitatem. Malè quosdam de salute aliorum sollicitant, quos incitant & accendunt ad conversionem, vel ædificationem aliorum longè postorum, quatenus à quiete mentis & utilitate propria eos dejiciant. Cùm itaque aliquid nobis suggerit agendum, perpendere debemus, utrum aliqua sui parte indiscretio se misceat, vel dolus inimici se ingerat: si cum debito timore & cautela fiat, si humana laus vel ostentatio subrepat, si vanitas vel levitas aliqua impellar.*

7. Hunc morem servat spiritus malignus, ut cognitæ animæ bonis sanctisque desideriis, eis assentiri, piisque cogitationibus fovere videatur:

(q) Joan. 12. 26. (r) Ps. 72. (s) In cant. cap. 17.

sed mox hominem occultè aggreditur, suisque fallaciis miserrimè decipit; nam sensim venenum infundit, & quem falso lumine imbuerat, tandem in tenebras horribiles conjicit. Diabolici sententia est, dæmonem interdum lumine quodam falso & apparenti animam afficere: *quæ quidem res, inquit (t), multos sefellit.* Si quæ enim suavitas ex illo oritur, sensus non excedit, mentemque elevat in superbiam & sui æstimationem. Simili modo multa quandoque vera suggerit; ut unum saltem mendacium, quo decipiatur, intermiscet. Hæc arte hæretici decepti sunt, & alios deceperunt, teste Athanasio: *Hæretici, inquit (u), sicut diabolus ipsorum pater, transformationem vultus ad speciem Angeli conformant, eamque verborum indolem præ se ferunt, ut rectum sensum habere videantur eumque ubi persuaserint, eò miseros deducunt, ut diversa & aliena à Scripturis sentiant.* Plurimum ergo juvabit ex fine, ad quem tendit, pravam ejus suggestionem deprehendere. *Nam quando sensus corporis fallit, ut docet Augustinus (x), mentem verò non movet à vera rectaque sententia, quæ quisque vitam fidèlem gerit, nullum est in religione periculum. Vel cum se bonum fingens ea facit, quæ bonis Angelis congruunt, etiamsi credatur bonus, non est error Christianæ fidè periculosus aut morbidus. Cùm verò per hæc aliena ad sua incipit ducere, tunc eum dignoscere, nec ire post eum, magna & necessaria vigilantia est.*

8. Qui spiritu malo aguntur, leves sunt, inconstantes, turbidi, inquieti, vehementes, sine maturitate, sine circumspectione. Nullius consilium admittunt, proprium judicium veterum Patrum institutis præponunt, diligunt laudantes se, increpantes odio habent, peccantibus indignantur, eosque corrigunt cum impatientia & contumeliis, in rem sibi propositam impetu quodam præcipites ruunt, & in omnibus seipos quaerunt. De propriis defectibus interdum gloriantur quasi à Deo missis ob custodiam humilitatis, negligentes interim eorum emendationem. Post peccatum vel sibi blandiuntur, quia humanum est peccare: vel sibi irascuntur & miserè contabescunt, opem Dei non implorantes.

9. Videns dæmon voluntatem servientium Deo fortem esse & constantem in bono, intellectum aggreditur, sublimes cogitationes, altosque sensus & curiosos suggerens, ut iis occupati falsò existiment se ad apicem perfectionis pervenisse, & in superbiam elati cordis puritatem

(t) Cap. 36. (u) Disput. 1. ad v. Arianos. (x) Enchir. ad Lat. cap. 60.

atque

atque studium mortificationis negligant, propriæque sapientiæ velut idolum sibi colendum proponant, in cuius consideratione se suis cogitationibus adeo involvunt, ut aliorum consilia spernant, se illis non indigere iudicantes. Hi difficillimè curari possunt, nam si oculus animæ cæcus est, totus homo tenebrosus erit. Debet itaque, si quis sapiens videtur esse, stultus fieri, ut sapiens sit. Et quia diabolus mentem hominis sensim inficit, à minimis incipiens, & ad majora progrediens; solerter curandum est, nè vel minima rimula illi pateat, per quam ad animam accedere possit.

10. Impugnare non cessat hostis & ad vitia incitare quovis tempore & occasione: sed si pravæ suggestiones animo proficientis ingerere nequit, eas saltem quæ à Deo sunt depravare conatur inanem gloriam & complacentiam excitando. Sæpe etiam commotis humoribus figuras horribiles excitat in imaginatione, & ad turpes actus inspiciendos compellit, sicut legimus contigisse S. Catharinæ Senensi, cui fædos hominum mulierumque congressus spectandos obijciebat. Accidit item aliquibus, ut ad execranda blasphemiæ verba ipsis invitis linguam moveret, eosque quodam violento impetu ad desperationem provocaret. Aliquando autem à piis hominibus tentandis diu cessare consuevit, vel majus lucrum sperans ex tepiditate & ignavia, quam intermissa pugnae exercitatione contrahunt: vel ut in otio securus & imparatus facilius aggrediatur & vincat, sicut docet Gregorius Magnus. Sæpe, inquit (y), *antiquus hostis postquam nunc in nostræ tentationum certamen infixit: ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non ut illa e malitiæ finem præbeat, sed ut corda, quæ per quietem securam reddidit, repente rediens facilius inopinatus irrumpat.*

11. Cum callidus hostis animam subvertere aliâ ratione non potest, eam saltem conatur variis illusionibus decipere, sub specie virtutis & sanctitatis. Nam quia rebus spiritualibus honor, commodum, & delectatio annexa sunt, quosdam ita subvertit, ut per gratiæ motus quærant quæ sua sunt, non quæ Jesu-Christi. Alios metu laborum eò adducit, ut opera parvi faciant, satis esse dicentes promptum ac paratum animum habere; Deum non opus, sed voluntatem respicere, cum revera vix languidum virtutis desiderium in illis sit. Alios è contrario in exterioribus exercitiis totos occupat, cum levi admodum studio interioris culturæ. Quosdam quos

(y) Lib. 3. mor. c. 16

nequit à virtutibus avocare, à præcipuis saltem tanquam minus necessariis avertit: vel certè contendit ut in his perfunctoriè exercentur. Excitat etiam in aliquibus immoderati ac indifcreti fervoris æstum, ita ut nec consilium requirant, nec ferant: quæ perversitas in illis perniciosior est, qui alterius obedientiæ, ac directioni subditi sunt. Harum autem illusionum remedium est, singulos motus examinare, num quid lateat fraudis: tum omnes gratiæ instinctus in auctorem Deum statim referre, antequam proprii amoris labe inquinentur: sublimes demum elevationes, insolita lumina, intimas suavitates nec petere nec desiderare; his enim aditus diabolicis fraudibus aperitur.

12. In his, qui Deo servire incipiunt, excitat dæmon ardens & indiscretum desiderium omnes ad Deum convertendi, quam tentationem communem esse, multisque causam irreparabilis ruinæ & experientia evincit, & docet S. Theresia. Nam cum par esset, ut eadem Magistra monet (z), eos posthabitâ aliorum curâ sibi dumtaxat incumbere, & sedulo attendere, quomodo oporteat ambulare & placere Deo; ipsi potius aliorum salutem procurandæ dant operam: cumque vix possint in via virtutis gressus figere, per difficiles semitas ignari viarum alios ducere audent; eosque in altum tollere, cum vix in imo consistant. Certum quidem est, non esse malum errantium conversionem desiderare, sed illi incumbere & insistere potest malum esse, & ut plurimum malum est, nisi magna cautio adhibeatur. *Stultus*, ait Sapiens (a), *profert totum spiritum suum, sapiens differt & reservat in posterum.* Doctrina Bernardi est (b), *Nullum ad salutem pietatis gradum illi gradu anteponendum, quem Sapiens posuit dicens, Miserere animæ tuæ placens Deo. Quod si non habeo, inquit, nisi parumper olei quo ungar, putas tibi debeo dare & remanere inanis? Servo illud mihi, & omnino nisi ad Prophetæ justificationem non proficere. Si insistit rogitantes, respondebitur ei: Ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis. Et paucis interjectis ait: Ceterum tu frater, cui firma salutis propria salus nondum est; cui charitas adhuc aus nulla est, aut adeo tenera atque arundinea, quatenus omni statui cedat, omni credat spiritui, omni vento circumferatur; tu inquam ita in propriis teipsum sentiens, quamam dementiâ, quæso, aliena curare aut ambis, aut acquiescis?* Hæc

(z) Vita sue cap. 23. (a) Prov. 11. 29. 11: (b) Ser. 18. in Cant. Eccl. 30. 24.

Hæc & alia plura in hanc sententiam sanctus Doctor exhortans incipientem, ne festinet effundere nondum plenus, sed expectet donec impleatur, & sic communicet sine suo damno quod sibi superabundat; charitas enim si plena non est, perfecta non est. Aliâ fraude non minus perniciosâ quosdam diabolus decipit, qui vix ingressi viam perfectionis, scientes eos, qui ad apicem pervenerunt, inexplicabili suavitate perfrui, ea illecti repentino ac temerario saltu ad altiora præsumunt ascendere, nondum eradicatis pravis habitibus, nondum in virtute probati. Ajunt ad incommensurabilem cum Deo unionem aspirandum esse, seque omnia peregrisse arbitrantur, cum de rebus sublimioribus grandiloquo sermone disserunt, ac si in verbis, non in operibus perfectio sita esset. Quod si repente quidpiam molestum eis accidit, tunc serò cognoscunt, quàm remoti sint à soliditate virtutis, ad quam nondum purgati irrumperè ausi sunt, præscriptos à sanctis Patribus gradus transilientes.

13. Alii jam diu probati in spiritualibus exercitationibus, cum coeperint gustare quàm dulcis sit Dominus, vanâ sui confidentiâ ac subtilissimâ diaboli illusionem miserrimè decepti, se periculis temerè exponunt, & cum spiritu coeperint, neglectâ sensuum custodiâ, in carnem desinunt, dicentes, se omnia in Deo peragere, nec quidquam in rebus nisi Deum respicere, se ad omnia indifferentes esse, se nihil discernere; se divinâ dispensatione ab omni lege immunes esse: & sic præcipientes ruunt in nefandos ac turpissimos errores Adamitarum, Gnosticorum, & illuminatorum. Atque utinam hoc seculum similibus careret exemplis. Oritur hoc malum ex occulta superbia, quâ inflati quidam ac velut ebrui ad primum gratiæ sensibilis gustum in sensus impingunt & dilatantur, nec se continent intra limites ab Ecclesia & à legibus præscriptos, ipsaque jura naturæ transgressi in peccata abominanda labuntur, eò etiam dementia diabolicâ fraude perducti, ut tegendis turpissimis flagitiis divinæ revelationis velamen obtendant. Justi autem in spiritu humilitatis ambulantes, ac fidei lumine imbuti, intra terminos legis & honestatis se continent, omni custodiâ servantes cor suum, justaque tractinâ probantes spiritus, utrum ex Deo sint.

14. Non solum diabolus solertissimus & veritissimus humani generis hostis hominum mentes ad malum incitat occultis suggestionibus,

sed interdum etiam corpus eorum obsidet, & ingreditur, ac in illis operatur; quos propterea energumenos, arreptitios, damoniacos, sive obsessos, aut possessos à damone nuncupamus. Fit autem energema sive operatio damonis in homine dupliciter, spiritualiter vel corporaliter. Energema spirituale tunc fit, cum mentem & cor hominis diabolus possidet & in illis operatur, ut cum dicitur in Evangelio intrasse in cor Judæ suggerens illi ut Christum traderet. Corporale autem vel fit extrinsecus per vexationes & molestias, quæ homini forinsecus inferuntur, vel fit intrinsecus, quando hominem invadit, intusque vexat & exagitat. Ut ergo aliquis verè dicatur energumenus sive arreptitius, non satis est ut vexetur extrinsecus sicut Iob, & Antonius Abbas, atque alii Sancti; sed requiritur ut diabolus sit in illo intimè præsens, sicut motor in mobili, & in eò aliquid operetur. Esse autem revera quosdam possessos à damone, præter sacras literas & Ecclesiasticam historiam omnium Doctorum consensus, ac ipsa experientia evincit. Signa verò indicantia demonem in aliquo habitare ex operationibus desumuntur; substantiæ enim spirituales, ut Theologi docent, in eo loco esse censentur, in quo operantur. Agrestes ac ferini mores, vultus truculentus, clamores & ululatus, stupor membrorum, privatio vitalium operationum, inquietudo, & alia ejusdem generis, sunt signa æquivoca inhabitantis damonis, quæ levem tantum generant suspicionem. Vehementior oritur ex quibusdam insolitis actionibus, ut cum quis in ignem deicitur, vel in aquam: cum laqueo vel præcipitio vitam sibi adimere tentat: cum catenas præduras frangit, aut onera vires excedentia portat: cum blasphemias profert, sacrarumque rerum contactum horret. Signa autem univoca ac ferè certa sunt, cum quis linguâ peregrinâ loquitur, quam nunquam didicit: cum literarum atque artium ignarus legit, scribit, pingit, & ex arte cantat; aut de rebus altissimis disserit, qui nunquam studuit: cum occulta revelat adeò ignota, ut nulla industriâ vel ingenio humano sciri possint, sive præterita sint, sive præsentia, sive futura: cum eodem temporis momento quo fiunt, enuntiat quæ facta sunt in remotissimis regionibus: cum iustus recitare Symbolum Apostolorum vel perere veniam peccatorum omnino renuit: cum cessante vexatione eorum quæ dixit

non recordatur, aut de his interrogatus nescit respondere. Plura de his alii: hæc pro meo instituto satis sunt.

15. Quia diabolus carnis & mundi satellitio uti solet, ut suggestionibus suis hominem ad malum impellat, pauca huic Capiti de spiritu carnali & mundano adnectenda sunt. Caro domesticus hostis, quo carere non possumus, semper concupiscit adversus spiritum: mundus in quo vivere nos oportet, nos undique obsidet, suisque principis, quæ ex parte diaboli sunt, nos imbuere non cessat. Caro semper suggerit mollia, mundus vana. Sapientia carnis Deo inimica nihil sapit nisi delicias: prudentia mundi in quærendis divitiis & honoribus incessanter occupatur. Carnis desideria sunt infinita: mundi superbia immensa est. Spiritus carnis cogitationes suggerit de potu, de cibo, de somno, de sensuum voluptatibus: spiritus mundi de arrogantia, de iactantia, de opibus, de ambitione, de dignitatibus. Carnalis spiritus decipit interdum viros spirituales carnalem in eis amorem erga aliquam personam excitans sub specie pietatis & spiritualium institutionum. Hoc visco captæ animæ sanctæ, quæ jam libero volatu per alta caelorum discurrebant, in laqueum perditionis pudendo lapsu ceciderunt, quod sæpe vidimus cum multorum scandalo, & ipsarum deplorabili ruina. Facile autem disceroit carnalis amor, neque enim ignis abscondi potest, lumine qui semper proditur ipse suo. Et primo quidem indicium est carnalis amoris pauca de Deo loqui, plura de se, & de mutua dilectione: se mutuo laudare, invicem adulari, vitia & defectus excusare. Sequitur in alterius absentia inquietudo, & ex ea molestæ cogitationes, ubi sit, quid agat, quando veniet, an alteri impendat affectum. His accedunt carnis blanditiæ, gestuum insolentia, solitarii secessus, occultæ colloquia, atque alia ejusdem generis, quæ scribere superfluum est. Sanctus verò & spiritualis amor nihil horum novit, pudicus est, modestiam servat, nugas odit, oculos continet & manus, angulos non quatit, pacem sectatur, arguit quos amat, orat pro amico, ipsumque in Deo diligit sive præsens, sive absens sit, & se studet in omnibus irreprehensibilem exhibere. Spiritus verò hujus mundi ex suis etiam operibus manifestum se facit: nam ut ait Augustinus (c), Spiritus hujus mundi facit superbos, spiritus hujus mundi facit inflatos, spiritus hujus mundi facit ut putet se quisque aliquid esse, cum nihil sit.

(c) Lib. 50. homil. hom. 14.

CAPUT XII.

De spiritu humano. Mira ejus diversitas. Unde hæc oriatur. Quam difficilis ipsius cognitio. Quibus signis discerni possit.

I. **H**umani spiritus nomine, quo intrinsicè movemur & incitatur, illum intelligi, qui à natura nostra peccato originali infecta emanat, ex his quæ supra diximus (a) satis comprobatum est; ubi etiam ostendimus, quibus indicis à divino & diabolico discerni possit. His ergo positis, ea nunc solità brevitate tractanda sunt, quæ ad singularem ejus notitiam propriè spectant. Illud autem antè omnia considerandum, quòd hic instinctus ideò ad malum semper impellit, quia homo per peccatum primi parentis à Deo desertus & in seipsum relapsus, nisi divinâ gratiâ sublevetur, pravis subjacet concupiscentiæ motibus, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Humana natura, ait Prosper (b), in primi hominis prævaricatione vitata, etiam inter beneficia, inter præcepta & auxilia Dei, semper in deteriore est proclivior voluntatem, cui committi non est aliud quàm dimitti. Hæc itaque voluntas vaga, incerta, instabilis, imperita, infirma ad efficiendum, facilis ad audiendum, in cupiditatibus cæca, in honoribus tumida, curis anxiosa, suspitionibus inquieta, gloria quàm virtutum avidior, fame quàm conscientie diligentior, & per omnem sui experientiam miserior fruendo his quæ concupiverit, quàm cavendo; nihil in suis habet viribus, nisi periculi facilitatem: quoniam voluntas mutabilis, quæ non ab incommutabili voluntate regitur, tanto citius propinquat iniquitati, quanto acrius intenditur actioni. Sic miserabilem ruinam nostram ille describit prorsus ad mentem Augustini, qui ait (c): Creatus est primus homo in natura sine vitio: creatus est rectus, non se fecit rectum. Quid se autem ipse fecerit, notum est: cecidit à manu figuli fractus est. Regebat enim eum ipse qui fecerat, voluit deserere à quo factus erat: permisit Deus, tanquam dicens: deserat me, & interveniat se, & miseriam suam probet, quia nihil potest sine me. O malum liberum arbitrium sine Deo! Experti sumus quid valeat sine Deo, idè m'eri facti sumus. Nulla est vis eloquentiæ, quæ satis valeat hominis lapsu infelicitatem explicare,

L I

quam

(a) Cap. 3. & 4. (b) Lib. 1. de vocat. gentium cap. 6.
(c) Ser. 11. de verbis Apostoli.